

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETNO — ŠTEV. 31

NOVO MESTO, 3. AVGUSTA 1951

ČETRTLETNA NAROCNINA 75 DIN

IZHAJA TEDENSKO

Ali ne bi bilo lahko povsod tako?

(Ob otvoritvi zadružnega doma v Straži)

Ko so leta 1948 sprejemali načrte, kje naj bi stali zadružni domovi, v Straži in Novem mestu dom ni bil predviden. Pa so Stražani rekli takole:

»Mi ga bomo pa vendarle zgradili, morda še prej kot tisti, ki ga imajo v načrtu.«

In bili so mož beseda. Medtem ko marsikije preraščata travu in plevlje že začeta dela na gradnji »planiranega« zadružnega doma (n. pr. Brusnice, Mirna peč, Birska vas, Skocjan in Stopiče), bodo v Straži v nedeljo 5. avgusta svečano izročili svojemu namenu popolnoma dozgrajen zadružni dom.

Na nov, mogočen zadružni dom so lahko upravljeno ponosni vsi Stražani, posebno pa kmetijska zadružna z agilnim predsednikom Viktorjem Štrumbeljem na čelu. Lepa stavba v izmeri 15 x 30 metrov v temeljih je res okusno zgrajena. Večka prostorna dvorana v premieru 10 x 20 m z galerijo in dvema ložama, stene, obložene z borovim lesom, omer 6,5 x 10 m, manjša dvorana za seje in sestanke, prostorna veža, garderoaba, eno večje in eno manjše stanovanje, pa še precej prostora za stanovanja na podstrešju, po vseh prostorih parket, vsa stavba omelanata od zunaj in zunaj — to je novi zadružni

Spominski plošči v Novem mestu in Bršljinu

V nedeljo dopoldne je Mestni odbor Zveze borcev odkril na starji Mramorjevi hiši na Ljubljanski cesti spominsko ploščo. V stavbi je bil julija 1941 prvi sestanek Osvobodilne fronte za osrednjo Dolenjsko. Kratek spominski govor je imel tov. Peter Romanič, ploščo pa je odkril tov. Bogdan Vrančič. Sodelovala je godba novomeške garnizije JA in pevski zbor SKUD »Dušan Jereb«.

Ob desetih dopoldne je bila odkrita spominska plošča padlim borcem in žrtvam fašističnega terorja tudi na stavbi zadružnega doma v Bršljinu. Spominski govor je imel tov. Mraz Rudi, ki je poučil pomen žrtv za zmago narodno-ovsobodilne vojske. Na svečanosti sta sodelovala vojaška godba in pevski zbor, navzoči pa so bili poleg mnogice prebivalstva tudi sorodniki padlih in žrtv.

DVE NALOGI ANKETNIH KOMISIJ okrajnega ljudskega odbora Novo mesto

Na zadnjem zasedanju je okrajni ljudski odbor sprejel sklep o imenovanju dveh posebnih anketnih komisij, ki bosta na terenu preučili vprašanje šolstva in ciganov ter o uspehu ugotovitev poročali skupščini na prihodnjem zasedanju.

O perečih problemih šolstva v novomeškem okraju je bilo že veliko govorja in pisana. Na šolah manjka še vedno preko 50 učnih moči. Velik del šol je v neprimernih prostorih. Med najbolj kričecimi primeri sta osnovni šoli v Ratju in Smarjeških toplicah. Posamezni krajevni ljudski odbori se za šole malo ali

nice ne brigajo. Koliko nepotrebnih borb je vsako jesen za dobovo drž šolam in učiteljstvu. Odnos ljudskega odbora do učiteljstva in obratno ponekod še vedno ni pravilen. Reči pa je treba, da se je tudi pri dodeljevanju investicij za obnovbo šol in gradnjo novih dosedala delalo precej po mačehovsko.

Posebna anketna komisija ljudske skupščine bo na licu mesta proučila vse pereče probleme šolstva in predlagala ustreerne sklepe, da se stanje popravi.

O ugotovitvah in sklepih bo okrajni ljudski odbor obvestil Ljudsko skupščino ljudske republike Slovenije.

Ciganski problem bo proučila druga anketna komisija. V zadnjem času se je nateplo v novomeški okraj neverjetno veliko ciganov. Dnevno prihajajo na okraj pritožbe o škodi, ki jo povzročajo cigani bodisi s svojimi konji in psi ter z vedno pogostejšimi tatinami. Ponekod so že kar predzrni in preveč vsiljivi. Anketna komisija bo proučila vse pritožbe in številne predloge za rešitev ciganskega vprašanja in tudi o tem poročala na prihodnjem zasedanju okrajnega ljudskega odbora. Med prvimi ukrepi, ki jih bo treba podvzeti pri ciganskem vprašanju, bo dolčitev stalnega bivališča s pravico pridobitev domovinske pravice, obvezno vključevanje v delo in obvezno šolanje cigankov, kot imajo to že vpeljano v okraju Črnomelj.

Zaradi neizpolnjevanja predpisov — danarna kaznen

O nevarni razširilci okužb koloradskega hrošča v novomeškem okraju smo že pisali v načrtu. Lahko trdimo, da gre razširitev nevarnega krompirjevega škodljivca predvsem na račun neupoštevanja in omalovaževanja predpisov o obveznih pregledih krompirjev in zatiranju koloradskega hrošča. Poverjenštvo za kmetijstvo je v zadnjem času zbral izrazite primere kršilev teh predpisov in obveznih navodil, in vse take primere predlagalo v kaznovanje. Na podlagi prijav in na podlagi zaslisanj prizadetih je komisija za prekrške pri okrajnem izvršnem odboru kaznovala z denarno kaznijo.

Fabjan Terezija, Sovink 8, z denarom kaznijo 3000 din, ker je vedoma sejala na po koloradskemu hrošču okuženo nivo pšenice in ni upoštevala tozadovnih predpisov in opozoril aktivista. Imenovana ima 12 hektarov zemlje, od te 3,30 hektarov orne zemlje. — Zoran Alojz, Mali Kal, se kot skupinovodja za pregled krompirjev ni udeležil pregleda. Kazen 1000 din. — Slav Stefan, Dolnja vas, skupinovodja, 500 din. — Banovec Ana, skupinovodja. — Bučna vas s 500 din. — Dede Dantel, vaski vodja, Dol. Ka-

dom v Straži. Se vodovod in centralno kurjavo bodo do jeseni uredili, da bo res vse kot je treba. Tudi za notranjo opremo doma so poskrbeli, 50 novih miz, napravljenih po enotnem modernem vzorcu in preko 300 stolov iz Duplice je lepo razporejenih po dvorani in stranskih prostorih, ki čakajo »krst« na dan otvoritve. Na kino-aparatu niso pozabili. Imajo že pripravljeni les za zanje, toda še prej morajo najravit nekaj kupčici, da bo aparatura cenejša. To je njihova umetnost, dobro trgovanje. Prav govorovo bo do zime kino-aparatura v dvorani.

Obiskali smo predsednika kmetijske zadruge Viktorja Štrumbelja. Radi bi zvedeli, kako je dom tako lepo zrasel. »No, brez težav ravno ni šlo,« je dejal Štrumbelj, »samo znajti se je treba in pametno delati, pa gre, tako nam je povedal. Da so v Straži pri gradnji zadružnega doma res tako delali, nam pove naslednji račun:«

V stavbo so investirali okrog 2 milijon dinarjev, vredna pa je več kot dvakrat toliko. Dobrih 900.000 din je dala okrajna zveza kmetijskih zadruž, ostalo pa je prispevala kmetijska zadruž Straža sama iz svojih dohodkov. Te dohodki so ustvarili s pametnim gospodarstvom in z dobro premišljениm nabavljanjem materiala. Naj navedemo samo en primer. Za stole, ki so jih kupili v Duplici, bi bili morali plačati po prosti ceni 340.000 din, stanejo pa jih samo 81.000 din. Tovarni so postali v zameno za porabljeni les en vagon lesa, delavci tovarne pa so stole izdelali v nadurah. Zaslužek nadur jih je plačala kmetijska zadruž, poleg tega pa jih je poklonila še nekaj sto litrov vina. Podobno je bilo pri nabavi lesa za parket in pri drugem materialu. To je njihova umetnost pravilnega gospodarjenja. Kljub precejšnjim investicijam v zadružni dom je kmetijska zadruž Straža aktívna.

Načrtovali so investirati okrog 2 milijon dinarjev, vredna pa je več kot dvakrat toliko. Dobrih 900.000 din je dala okrajna zveza kmetijskih zadruž, ostalo pa je prispevala kmetijska zadruž Straža sama iz svojih dohodkov. Te dohodki so ustvarili s pametnim gospodarstvom in z dobro premišljениm nabavljanjem materiala. Naj navedemo samo en primer. Za stbole, ki so jih kupili v Duplici, bi bili morali plačati po prosti ceni 340.000 din, stanejo pa jih samo 81.000 din. Tovarni so postali v zameno za porabljeni les en vagon lesa, delavci tovarne pa so stole izdelali v nadurah. Zaslužek nadur jih je plačala kmetijska zadruž, poleg tega pa jih je poklonila še nekaj sto litrov vina. Podobno je bilo pri nabavi lesa za parket in pri drugem materialu. To je njihova umetnost pravilnega gospodarjenja. Kljub precejšnjim investicijam v zadružni dom je kmetijska zadruž Straža aktívna.

Naj navedemo še, da ima zadruž Straža že pripravljen les za nakup širšinskega tovornega avtomobila. Pa bodo še poizkusili, če ne bi šlo na drug način še cenejša...«

Pri splošni kmetijski zadruži v Straži in pri njenih vodilnih ljudeh bi se ostali zadružniki lahko marsikaj naučili.

„PRVI NE BOM ODDAL, BOMO VIDELI, KAKO BO...“

Pred odkupom žita v dolenskih okrajih

Pisali smo že, da letos pri odkupu žitaric res ne bi smelo biti nobenih težav. V novomeškem okraju je za odkup vse pripravljeno. Zetev je v glavnem končana, na območju krajevinskih ljudskih odborov Št. Jernej, Orehošica, Gradišče in Prekopa. Je mladev v polnem teku, pa tudi v drugih vasach so že precej omlatili. Krajevni ljudski odbori morajo zasledovati potek mlačev, da bodo lahko odredili čas odkupa. Najbolj primeren čas za odkup je takoj po končanem delu matljinice, tako da ni treba obveznih kollein, ki jih mora posamezno gospodarstvo oddati, spravljati v kašči in spet nazaj. Krajevni ljudski odbori lahko določijo datum odkupa za vsako vas posebej ali pa za cel krajevni odbor, kakor pač poteka mlačev. Letos ne bo nobenega določenega datuma z okraja, pač pa je to prepričeno krajevni ljudski odborom. Ti morajo izdelati točen časovni načrt odkupa za vsako posamezno gospodarstvo. Tega se mora vsak tudi držati, sicer bo v nato sprememtu sam trpel stroške prevoza žita v oddaljene zbiralnice.

Letos bo odkupovalo žito preko splošnih kmetijskih zadruž zvezne podjetje »žitofond«. Kmetijske zadruže, ki bodo prevzemale in izplačevala žito v novomeškem okraju, so: Novo mesto, Smolenje vas, Brusnice, Orehošica, Št. Jernej, Prekopa, Skocjan, Smarjeta, Bela cerkev, Št. Peter, Mirna peč, Prečna, Straža, Dvor, Žužemberk, Hlinje, Dol. Toplice, Uršna selja, Birska vas, Podgrad, Stopiče in Šmilje pri Novem mestu. Naštete kmetijske zadruže imajo

za odkup žita potrebne vreči, denar in denarne bone, ki jih prejmejo kmetovalci za obvezno oddajo žita poleg plačila v denarju. Tudi za odvoz žita je vse poskrbljeno, tako da ne bo nobenega zastoja. Predpisane količine žita so končne in jih nihče ne sme spreminjati. Razen v primerih, kjer je posebna komisija pregledala žito odnosno pridelek in vse elementarni nezgod značila predpisano oddajo za posamezne vasi ali gospodarstva, veljajo za vse ostale kmetovalce količine, ki so jih dobili že spomladvi.

Kljub temu, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda prišlo do znižanja, tako kot pri mesu. Pod vtisom te želje posamezni kmetovalci pravijo: »Prvi ne bom oddal, bomo videli, kako bo...«

Tukaj, kako vse je, da je bilo že večkrat poudarjeno, da ni računati na kakšno spremembo v odkupu žita in da bo treba predpisane količine do kilograma oddati, se v okolici Gradišče in Orehošice še vedno pojavljajo govorice, da bo v zadnjem času le morda priš

VEČ POMOČI

državnim in zadružnim obrtnim podjetjem

V zadnjih letih sta se zadružna in državna obrt v novomeškem okraju po štiriju podjetij dobri razvili, reči pa je treba, da načrt ustanavljanja takih podjetij ni dovolj gledal na potrebe posameznih krajev oz. ni bil sestavljen na podlagi potreb prebivalstva. Marsikje so zadružno ali krajevno podjetje ustanovila na zahtevo nadrejenega organa ali pa na podobo delovnega krajevnega ljudskega odbora oz. kmetijske zadruge, ustanovljeli pa so imeli pred očmi samo dobiček, ki naj bi ga novo podjetje prinašalo. Zato imamo še danes primere, da lahko preide deset in tudi več kilometrov, pa ne sreča čepljarske delavnice ali krojača, da ne govorimo o kolarskih, kovačkih in sodarskih obratih. Kmet, ki hči do kovača ali kolarja, mora čez področje dveh, treh sosednjih krajevnih ljudskih odborov, drugje pa so spet primere, da sta obrtnika enake stroke drug zraven drugega. V Suhih krajini je n. pr. devet vasi brez kovača, v Hinjah pa sta dva v razdalji 30 metrov.

K nenačrtlenu ustanavljanju državnih in zadružnih delavnic so precej pripomogli tudi obrtniki, ki so po osvoboditvi odjavili obrt, ker so baje bili ovirani v svobodnem delovanju. Nekateri so kasneje dali na razpolago svoje orodje in prostore — ponekod proti visokim mesečnim najemnim — pod pogojem, da bodo vodili državne in zadružne obrne delavnice.

Zal se nekateri krajevni ljudski odbori in kmetijske zadruge prav malo zanimajo za delo svojih podjetij oz. odsekov. — Upravnik krajevne obrtnice »Krojač« v Podturnu (delavnica je bila v njegovi hiši) je KLO Podturem prepričal, da je podjetje krajevnemu odboru samo v breme in da ga je treba čimprej razpustiti, ker nimam pogojev, da bi se nadalje obstajalo. Pokazal se je izredno velikodušnega: zagotovil je krajevnemu odboru, da bo toliko časa vodil podjetje brezplačno, dokler ne izplačajo dolgov, ki jih ima podjetje, potem pa bo vodil delavnicu naprej sam. Krajevni ljudski odbor je njegov ponudbo sprejel in pozdravljal, podjetje »Krojač« je likvidirano, bivši upravnik pa menda vodi svojo delavnico spet sam naprej.

Krajevni ljudski odbor Straža je z dovoljstvom sprejel ponudbo, ko se je upravnik kraj. čepljarske delavnice odločil oz. »ugotovil«, da krajevno podjetje nima pogojev za razvoj in povedal, da bo podjetje raje vodil sam. prevezl pa do tudi vajence, ki so zdaj na tečaju. Delo bo šlo seveda nemoteno naprej, vendar ne kot krajevno podjetje, temveč pod firmo bivšega upravnika.

Krojaški odsek Kmetijske zadruge v Škocjanu gre po podobni poti. Podjetje je na tem, da bo likvidirano. Značilno za krojaški odsek KZ Škocjan je, da ga vodi krojaški mojster, ki je bil na glasu, dokler je vodil svojo obrt, kot eden izmed najboljših mojstrov, znan po daljni okolici. Ta mojster zdaj ob vsaki priliki poudarja, da ni sposoren voditi delavnice, da preti podjetju »navzlic vsemu delu«, izguba in delavnica nima pogojev za obstoj. Človek bi skoraj obhaloval nesrečnega, skrbnega človeka, ko pa se poglobi v podjetje, — opaziš v njem razpuščenost, nediscipliniranost in skrajnen nered. V odseku so pomočniki, ki delajo v delavnici na mesec tudi le po 8 do 12 dni, ostale

PRIDELEK OLINE REPICE V OKRAJU CRNOMELJ JE PRAV DOBER

Pridelek oline repice, ki so jo v okraju Crnomelj letos prvič sejali, je bil po nekaterih krajih nenavadno dober.

Rekorden donos je dosegla zadružna ekonomija Tribnje, ki je pridelala na 1 ha 24 centov. Tudi zadružna ekonomija Semčima lep donos — 1280 kg. Od privatnih kmetov je srednji kmet Držaj iz Jerneje vasi pridelal 1250 kg na hektar. Za vsakih 100 kg semena bodo pridelovalci dobiti 10 kg olja, ki ga lahko dvignejo takoj, ker ga je dovolj na razpolago.

Semena oline repice bi bilo lahko letos precej več kot ga dejansko je, vendar pa so nekateri kmetje, ki so sejali bolj pozno, morali ves posevec početi še predčasno, ker jim je segnil. Že do 5. junija je bila početa vsa repica in zemlja je bila spet pripravljena za setev drugih pridelkov, predvsem zgodnje koruze, ki so jo kmetje precej poselili.

V. M.

5

Nove cene za koruzo in mast

Zvezna vlada je izdala uredbi o odkupnih državnih cenah koruze in o odkupnih državnih cenih svinjske masti v letu 1951-52.

Za tiste količine koruze, ki jo proizvajalcji obvezno prodajo državi, se doletijo naslednje odkupne državne cene: za prirodno ali umetno sušeno koruzzo v zrnju z največ 14% vlage 500 din v gotovini in 500 din v denarnih bonih s pravico do nakupa industrijskega blaga s 65% popusta; za prirodno ali umetno sušeno koruzzo v storžih z največ 14% vlage pa 374 din v gotovini in 374 denarnih bonov.

Te cene veljajo za 100 kg, franko skladisce odkupne postaje ali franko wagon oziroma šlep ob običajnih odtokih za večji odstotek vlage, primesi in podobno.

Odkupna državna cena svinjske masti, ki jo pridajajo proizvajalcji obvezno državi, bo 55 din v gotovini in 55 din za 40% odkup.

Kako so delenski farovži ustanavljali svojo belo vojsko

(Odlomek iz knjige Belogradizem)

Bataljonski poveljnik Marn-Crtomir je tam našel svojega starega znance in prijatelja kaplana Ivana Lavriha. Lavrh »daje dvolične izjave in ponoči zbirka fante... Moti nam njegova rezerva do nas in zelo prijateljsko razmerje do Marna-Crtomira. Kidrič svetuje skrajno pozornost, kajti mrežo hinskega kaplana (Novaka — op. S. F.) smo že odkrili. Niti vodijo v Ljubljano. Vedno več jih je in vedno bolj sumljivo se prepletajo...«³⁵ Kaplan Lavrh, glavni belogradistični organizator v zahodnem delu Suhe krajine, je Marna-Crtomira na pogostih zaupnih razgovorih pridobil in tudi pridobil za belo stvar, ki ji naj bi predvsem pomagal z razkrojem svojega partizanskega bataljona. Ta dogovor je bil hkrati tudi zarodek Crtomirove zamisli, ki je ni nikdar opustil, da »s svojimi tovarisi častniki, podčastniki in zvestim moštven izvede udar v partizanskih vrstah«³⁶ Crtomirovo izdajstvo je končno potrdil tudi sam kaplan Lavrh, ko je v začetku julija 1942 be-

³⁵ Edward Kocbek, Tovarišja, dnevniški zapiski od 17. maja 1942 do 1. maja 1943. DZS Ljubljana, 1949, str. 30 in 31.

³⁶ Proglas... Na položaju, dne 25. maja 1944. Janez Marn-Crtomir Mrak I. r. komandan...

³⁷ Za svobodo in resnico — Vesti, št. 6, poročilo št. 89, Dobre-polje.

³⁸ Kocbek, Tovarišja, str. 28. in 32.

³⁹ Po pripovedovanju pokrovnika Nikita Siliha in Edvarda Kocbeka, člana IOOF.

Uspehi peskanja v Beli krajini

Na mnogih belokranjskih travnikih in košenicalih raste vresje. Velike površine so zaraščene s praprotjo in brezo. Praprot celo na obdelanih površinah pokupa iz zemlje kot plevel in krade hrano posejanim rastlinam. Večkrat so že poskušali te nekoristne rastline ometiti v rastli, pred dvema letoma pa so začeli s peskanjem. Večina kmetov, ki je peskala zemljo, je bila z uspehom zadovoljena.

Tovariš Stanko Švajger iz Črnomlja ima med njivami in gozdom nekaj zemlje, ki naj bi bila travnik, vendar jo je vresje tako prerašlo, da je bilo travo opaziti le tu pa tam, detelje pa sploh ne. Pred dvema letoma je popeskal obdelovalno zemljo, ostanelek pa je vrgel na travnik. Prvo leto še ni bilo videti uspehov. Toda letos je v rastlinskem sestavu nastala velika razlika. Med pasjo travo in travniško bilnico poganja nokota, črna dětelja in druge vrste detelj, vresja pa ni več opaziti. Na nepopeskani delu pa še vedno raste vresje z redkimi travami.

Po vsej Beli krajini so znani gribeljski in kresinski streljniki. Pred leti so del teh izkrili, en hektar pa popeskali. Letos je ta površina zasejaná s koruzo in krompirjem. Na nepopeskanem zemljišču raste med zasejanimi rastlinami bujna praprot, na peskanem pa je že prav redka.

Na površinah, ki so bile pred dvema letoma peskane, so pridekli večji in lepsi. Tovarišica Čurkova iz Loke pravi, da je imela že prvo leto po peskanju precej lepši pridelek, kot prej. Janez Ilenič iz Zorencu je peskal z laporjem, ki leži v velikih količinah v holmu med Zorenjem in Golekom. Na njegovih njivih raste sončnica, ki so na peskanem sprostoru zelo lepe, drugje pa prav šibke in svetlejše barve. Janez Banovec iz Doblike ima na njivi, ki jo je peskal pred dvema letoma s saturacijским muljem, posejano soržico. Ta je mnogo lepsa od tiste, ki raste na nepeskanem polju. Kljub temu, da je zelo visoka, ni polegla, kar se je tej rastlini zgordilo skoraj na vseh ostalih njivah. Isto lastnje je letos navozil na njivo, kjer je zasejal koruzzo, cestno blato. Na tistem delu njive, kjer mu je cestnega blata zmanjkal, je koruzu za polovico slabša.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi plevel, posebno škrobatac. Na hektar travnika je dal dve do tri tone peska. Koruzu na peskanem zemlji je močnejša in enakomernejše rasti. Zemlja na tej njivi je glinasta in je bila vsakodnevena deževna leta preveč vlažna. Letos pa se je kljub deževju zadrževalo na površini zemlje manj vlage kot na nepeskanem zemlji. Tudi obdelava je lažja. Ta njiva je peskana z desetimi tonami na en hektar. Kmetje so prav zadovoljni in pravijo, da bodo še peskali.

Preko leta peskanje je najbolj viden na travnikih obdelovalnih zadrug Metlika in Griblje, tudi pri privratnikih. Anton Pezdirc iz Kresinca pravi, da je na peskanem delu rastla bolj gostota trava in da je zgnil tudi p

O Dolenjskem muzeju v Novem mestu

Zamisel muzeja v Novem mestu se je poročalo nekako pred dvajsetimi leti. Njen najbolj vneti zagovornik je bil pokojni profesor novomeške gimnazije dr. Alojz Turk, ki ni zamudil nobene prilike, da ne bi svojim dijakom in somesčanom prikazoval potrebe take ustanove. Nekak pri vseorec bodoče muzejske razstave je bil napravljen leta 1930 ob prilici obrtne razstave v Novem mestu, kateri je bil priklicen zgodovinski in umetniški del. V tem delu so bili razstavljeni dokumenti iz mestnega arhiva, listine, stari tiski in rokopisi, cehovske knjige in nekatere druge predmetje spominjajoči na preteklost Novega mesta. V umetniškem oddelku je bilo razstavljenih sedemnajst večjih platen staraških slikarjev, tem pa priklicena dela sodobnih slikarjev: Josipa Gherma, Božidarja Jaka, Ivana Čapotića in Janeza Mežana. V posebnem oddelku so bila razstavljena dela prezgodnjega umrelga kostanjevškega rojaka slikarja in kiparja Jožeta Gorupija. Namen tega dela razstave je bil, širšemu občinstvu pokazati male posvane ali nepriznane umetnine starih majstrov, ki jih hrani Novo mesto, približati mu snovanje sodobnih umetnikov - Novomeščanov, z zbirko dokumentov iz novomeške preteklosti pa združiti zanimanje za zbiranje in shranjevanje zgodovinsko važnih predmetov v muzeju, ki naj bi se ustavnovil.

Pri sodovi tega dela so se kazali v tem, da je nastajala sicer nesistematska žirka raznih predmetov, ki so bili hranjeni v zato dolocenih kletnih sobah nove osnovne šole. Ob izbruhu vojne pa je te preve muzalne in arhivske zbirke zadele pred nesrečo: zaradi bombardiranja in eksplozij okoli postopja nadzorne muničije je postopek gorel v vire, sta z lastno življenjsko nevarnostjo resoval pokojni dr. Turk in dr. Rado Komelj. Rešeno gradivo je dobito zaschno shrambo v poslopu takratne mestne siročišnice, po osvoboditvi pa je bilo večkrat spremeno tako, da je bilo že itak skromno in neucreno gradivo še bolj izpremeneno, deloma pa splošno porazgubljeno ali uničeno. Posebno skodo so pri tem utrpeli deli hranjenih arhivov, katerih fasciki so bili po veliki večini razuti, kasneje pa celo nesmiselno univerzani. Skrb za urejanje novomeškega muzeja je v letu 1939 prevezelo takrat ustavnovljeno Muzejsko društvo, ki mu pa je vojna kmalu preprečila nadaljnje delo.

Po osvoboditvi je bilo v marcu 1945 naj-

KAKO POVEČAMO RODNOST ZEMLJE

Agronomika znanost je stoletje proučevanje načinov, kako bi pomembila in izboljšala pridelke. Zato strokovnjaki zelo jazno preiskujejo, spoznavajo njeni lastnosti in potrebe ter svetujejo, kako se jih ravnati, da bo kar največje rodila. O teh vprašanjih so napisali razprave inženirji Rudolf Tanelek (Preiskava zemlje in načrtno kontrolno gnojenje na posestvih socialističnega sektorja), Slavko Volk (O tehnički uporabi umetnih gnajil) in Ivo Kranjc (O dosedanjih izkušnjah apnenja načinov, kako bi pomembila in izboljšala pridelke). Zato strokovnjaki zelo jazno preiskujejo, spoznavajo njeni lastnosti in potrebe ter svetujejo, kako se jih ravnati, da bo kar največje rodila. O teh vprašanjih so napisali razprave inženirji Rudolf Tanelek (Preiskava zemlje in načrtno kontrolno gnojenje na posestvih socialističnega sektorja), Slavko Volk (O tehnički uporabi umetnih gnajil) in Ivo Kranjc (O dosedanjih izkušnjah apnenja načinov, kako bi pomembila in izboljšala pridelke). Zato strokovnjaki zelo jazno preiskujejo, spoznavajo njeni lastnosti in potrebe ter svetujejo, kako se jih ravnati, da bo kar največje rodila. O teh vprašanjih so napisali razprave inženirji Rudolf Tanelek (Preiskava zemlje in načrtno kontrolno gnojenje na posestvih socialističnega sektorja), Slavko Volk (O tehnički uporabi umetnih gnajil) in Ivo Kranjc (O dosedanjih izkušnjah apnenja načinov, kako bi pomembila in izboljšala pridelke). Zato strokovnjaki zelo jazno preiskujejo, spoznavajo njeni lastnosti in potrebe ter svetujejo, kako se jih ravnati, da bo kar največje rodila. O teh vprašanjih so napisali razprave inženirji Rudolf Tanelek (Preiskava zemlje in načrtno kontrolno gnojenje na posestvih socialističnega sektorja), Slavko Volk (O tehnički uporabi umetnih gnajil) in Ivo Kranjc (O dosedanjih izkušnjah apnenja načinov, kako bi pomembila in izboljšala pridelke).

LUTKARSKI TEČAJ JE ZAKLJUČEN

Na pobudo Izvršnega odbora Ljudske prosvete Slovenije je bil v Ljubljani organiziran osmedenčni tečaj, ki ga je vedel Emil Smasek. Zanimanje za tečaj je bilo zelo veliko, saj so se ga udeležili lutkarji iz vseh krajev Slovenije. Na tečaju so bili predvsem lutkarji, ki že obvladajo glavne pojme o vodenju in ravnanju z lutkami. Na tečaju so se predvsem učili izdelovanju marionetne lutke (visoke lutke). Precej časa pa so posvetili tudi izdelovanju lutkarskih odror. In električne razsvetljive ter ostalega, kar zahteva danes sodobno urejeno marionetno lutkarsko gledališče. Tečajniki so se za pridobljeno znanje organizatorju tečaja tv. Smasku prav lepo zahvalili, saj je v delu vložil veliko truda in vse svoje znanje.

Zelo koristna predavanja in nauke v brhnih vajah je tečajnikov predsedoval upravnik mestnega lutkovnega gledališča v Ljubljani tv. Jože Pengov, ki jih je načelil igreco »Zogica Marogica«. Kako se iz delujejo različne lutke, prenosni material in odror, pa je povedal tv. Ciril Jagodič, kateremu so se tečajniki še posebno zahvalili. Nlegovo praktično in teoretično predavanja so v lutkarskih zbudil veliko zanimanje, tako da so ga stalno prosili za še podrobnejše nasveti in z raznimi vprašanjimi kar niso mogli končati.

Uspokojec tečaja je bil vsestransko zadovoljiv, saj so bili tečajniki svetljivo predstavljeni vznori in dostojni posušata. Ob zaključku so tečajniki obljubili, da bodo vse pridobljeno znanje prenesli tudi med mlajše lutkarje – začetnike ter s tem poživili in okreplili prosvetno delo na vasi. Seveda pa bodo morali tudi okrajni prešerni sveti posvetiti lutkovnemu odroru več pažnje, kajti zavedati se moramo, da naš najmlajši – celičanki in pionirji zeljno prizadevajo duševne hrane in razvedrila.

M. P.

PROF. IVAN ANDOLJŠEK:

O letošnjih sprejemnih izpitih (Učnim močem, učencem, staršem in prostveni oblasti)

(Nadaljevanje in konec)

So spet nekateri, ki pravijo da je izpit spet. Na listki, ki jih učenci »vlečajo« pri maturi, napisemo vprašanja iz vse predelane snovi, da se ne ponavljajo. Morda učenec res potegne tak lištek, da vseh treh vprašanj ne zna. Toda to je redko mogoče za »tistega dijaka, ki je vedno učil. Poleg tega pa je tako, da se sprašujejo bistvene stvari in izpresačevanje dijaku pomaga, postavlja dopolnilna vprašanja, da se prepriča, »če je res imel smolo«.

Sprejemni izpit naj torej ostanejo vse dodeli, dokler se naše šolstvo ne bo ustavilo in se bodo vsi učenci šolali pod enakimi pogoji. Da pa ne bodo nekateri učenci pri tem prizadeti, je treba spreminiti pogoje tako, da bodo za vse enaki.

Zdaj bi pri radu spregovoril še o sprejemnih izpitih na novomeškem učiteljiju in o znanju dijakov s tem namenom, da bi skušali v bodoče popraviti nekatere napake. Izpiti so potekali po navodilih, ki so bila objavljena v Objavah Ministrstva prosvete, in še po posebenih navodilih, ki smo jih prejeli. Tu pa moram omeniti neko nerodnost, ki jo bo treba v bodoče popraviti v dobro dijaku. V navodilih, ki smo jih dobili, je bilo rečeno, naj pri izpitih ne sprašujemo literarnih zgodovin. Strinjam se z mnenjem, da mora dijak na tej stopnji obvladati predvsem pismeni in ustni govor, kakor ga terja slovica in pravopis, ker je gotovo res, da bo na višji stopnji bolj zanimalo za študij literarne zgodovine ob prebiranju leposlovnih del. Ne morem pa se strinjati s tem, da nismo spraševali lite-

rarnih zgodovin. Strinjam se z mnenjem, da mora dijak na mnogih gimnazijah več učiti kakor pa slovnice. Naslednje leto je bilo za torej slaviste opozoriti, naj se v nižjih razredih ukvarjajo predvsem z izboljševanjem pismenega in ustnega govorja dijakov. Ce pa tega nočemo, teda moramo v bodoče spraševati tudi literarno zgodovino.

Od dijakov smo terjali točno toliko znanja, kolikor je navedeno v Objavah. Ce računam s tem, da je sprejemni izpit napravilo slablje tretjni dijaki, potem moram reči, da uspeh ni kdo ve kaj zadovoljiv. V splošnem sem pri vseh predmetih opazil, da so imeli dijaki še dokaj teoretičnega znanja, a ga niso znali uporabiti v praksi, kar se je posebno pokazalo pri pismenih slovenskih in matematičnih nalogo. O tem, ali so bolje znali dijaki iz višjih sedemletk, višjih nižjih gimnazij ali iz tistih nižjih gimnazij, ki so pri višjih gimnazijah, ne moremo nitičesar točnega reči, ker je odstekel padlji dijaki z višjih sedemletk sorazmerno majhen v primeri z odstotki ostalih padlji dijakov. Na splošno moremo reči le to, da so enocene skoraj iz vseh predmetov boljše v spričevalih, ki so jih dobili dijaki pri sprejemnem izpitu. Značilno je, da so sorazmerno dobro ocenjevale še nekatere gimnazije, ne pa vse.

Za pismeno slovensko nalogo so učenci imeli opis domačega kraja. Temo je komisija izbrala zato, ker je vsebina otroku blizu. Dasi so dobili učenci pred pisanjem točna navodila glede na vsebino, obliko, stil in pravopis, ne moremo reči,

da so naloge kaj posebnega. Slavista nista niti ene izmed šestindvetdesetih nalog ocenila odlično, tudi soocenjevalec se je strinjal z ocenami. Noben učenec ni popolnoma siguren v postavljanju ločil, pač pa jih absolutna večina sploh ne zna postavljanje. Redke so naloge, ki bi kaže s svojstvom stil pisanja, četudi bi bil skromen. Mnogi dijaki so delali tako pravopisne napake, ki bi jih ne smeli delati učenci v osnovni šoli (pisav, prišev, nemore, nebi, niso ločili kot in kod, niso pravilno uporabljali namenilnika, so napačno stopnjevali prislove in pridevne, mnogi ne znajo pravilno uporabljati v orodniku predloga s, z, bore se z rabo predlogov k, g, niso sigurni v zlogovanju, ne vedo, kaj pomeni predpona u in v (usesti se, upihi, vstopiti, vlti itd.). Napake v nalogah so take, kakršne pozna ves praktik, ker so pač najpogosteje.

Pri ustnem izpitu je moral dijak najprej sam popraviti napake, ki jih je napravil v nalogi, potem je čital tekst in ga obnovil. Citali so učenci povečani glasno, ne morem pa reči, da bi večina čitala estetsko, situacijo ustrezajoče. Tudi miške ni bilo opaziti. Elkali niso, pač pa nekateri napačno izgovarjali v, čitali predlogo ločeno, niso čisto izrekali ó, ô, é, ê, tudi polglasnik je nekaterim delal preglavice. Pri čitanju si prav lahko ugotovil Stajerca (praf, isak, videl) in Belokranjca ter Dolenčca. Menim, da tega po sedmih letih solanja ne izmed več biti. Res je, da je knjižna izreka višje naravnje, ki nikjer ne eksistira, toda zborna izreka je prav tako predpisana kakor pravopis. Gotovo je, da je prav nižja gimnazija tista, ki je dolžna kultivirati množično naš govor. Pripravovali so nekateri učenci lepo, smiseln in tekoče, precej pa je bilo tudi takih, da je pri govoru dolgih period stavki pobijali stavki. Zdi se, da bo treba pripravovanju

Prispevki k zgodovini Dolenjske

OTMAR SKALE et.

Novo mesto pred desetletji

(Nadaljevanje.)

18. Gostilna v Bevcavi hiši (sedaj Barboričevi hiši; ošir je služil kot vojak nekemu baronu, zato »baronbirt«).

19. Hotel-gostilna pri »Slonu«, Jakše (sedaj Per).

20. Gostilna Rosman — na »Vratih«, nasproti Kresije. Karel Rosman je bil nekaj let mestni župan.

21. Gostilna Florjan Škarber, vogal Ljubljanske v Kapit. ceste; stara, dobro znana gostilna s hlevi. Njen lastnik Florjan je bil hudošen veseljak, ki je pri vsaki drugi besedi uporabil izraz »300 hudečev«. Narodno zavedna rodbina.

22. Gostilna Franc Kovač (sedaj hotel Metropol). 1. januarja 1. 1895 je odpri Franc Kovač restavracijo in mesarijo pri »Pošti«, pozneje hotel sežidal Pretoni, prišel iz Zužemberka. Nekaj časa je nosila gostilna ime »Union«.

23. Gostilna Florjan Škarber, vogal Ljubljanske v Kapit. ceste; stara, dobro znana gostilna s hlevi. Njen lastnik Florjan je bil hudošen veseljak, ki je pri vsaki drugi besedi uporabil izraz »300 hudečev«. Narodno zavedna rodbina.

24. Gostilna Zalar pri »Veselju«, na »Vratih«, po domače »Zeblar«.

25. Gostilna Franc Pintar, Društvena ulica.

26. Gostilna Košak na Ločenski cesti: zidal hišo leta 1900 na Pohlovem svetu. Daleč znana gostilna s konjskimi hlevi. Po zaključenih mestnih sejmih se na dvočiuči gostilne sejmi nadaljujejo.

27. Gostilna Anton Medved, na Ločenski cesti.

28. Gostilna Janez Ferlič — Totenbirt na Tavčarjevi cesti. Totenbirt začet, ker so pogrebci po pogrebih na starem bližnjem pokopališču radi obiskovali.

29. Gostilna Josip Košir na Seidlovi cesti.

30. Gostilna Müller na Ljubljanski cesti pri postaji (sedaj Osolnik), z lepim vrtom, na katerem so društva rada prizadela veselja.

31. Gostilna Franc Kovač (sedaj hotel Metropol).

32. Gostilna Franc Kastelic pri Bršljiju, Lastnik in tri hčerce so bili med drugo svetovno vojno od Nemcov ubiti.

33. Gostilna Windischer v Kandiji. Do gradivte železniškega mostu je bila v manlihihi pred mostom, katero so podrljili, nato se je preselila na sedanje mesto, imenje sobe za tuje in mesarje.

34. Gostilna Kušan, Šukljetoce.

35. Gostilna Zurec — Štembur, Šukljetoce v C. v deželi in izven nje znana osebnost, priljubljena zaradi humorja. Gostilna z vrtom in kegljiščem. Josip Zurec je bil živinodržni pomočnik-ucenec bivše živinodržavniške šole pod ravateljem dr. Jan. Bleiweisom in učiteljem Pavlom Skalemom v Ljubljani na Sp. Poljanah. Bil je tudi deželnih poslanec in večletni župan Šmihel-Stopiške občine, največje na Kranjskem, kar je rad podurjal. Kupil je sosedno Pintarjevo hišo, kjer so bile sobe za tuje.

36. Gostilna Franc Kastelic pri Bršljiju, Lastnik in tri hčerce so bili med drugo svetovno vojno od Nemcov ubiti.

37. Gostilna Windischer v Kandiji. Do gradivte železniškega mostu je bila v manlihihi pred mostom, katero so podrljili, nato se je preselila na sedanje mesto, imenje sobe za tuje in mesarje.

38. Gostilna Florjan Škarber, vogal Ljubljanske v Kapit. ceste; stara, dobro znana gostilna s hlevi. Njen lastnik Florjan je bil hudošen veseljak, ki je pri vsaki drugi besedi uporabil izraz »300 hudečev«. Narodno zavedna rodbina.

39. Gostilna Franc Kovač (sedaj hotel Metropol). 1. januarja 1. 1895 je odpri Franc Kovač restavracijo in mesarijo pri »Pošti«, pozneje hotel sežidal Pretoni, prišel iz Zužemberka. Nekaj časa je nosila gostilna ime »Union«.

40. Gostilna Splihal — Central, sedaj oficirska menza. Odprtla leta 1909.

41. Gostilna Zalar pri »Veselju«, na »Vratih«, nasproti Kresije. Karel Rosman je bil nekaj let mestni župan.

42. Gostilna Franc Kastelic pri Bršljiju, Lastnik in tri hčerce so bili med drugo svetovno vojno od Nemcov ubiti.

43. Gostilna Windischer v Kandiji. Do gradivte železniškega mostu je bila v manlihihi pred mostom, katero so podrljili, nato se je preselila na sedanje mesto, imenje sobe za tuje in mesarje.

44. Gostilna Florjan Škarber, vogal Ljubljanske v Kapit. ceste; stara, dobro znana gostilna s hlevi. Njen lastnik Florjan je bil hudošen veseljak, ki je pri vsaki drugi besedi uporabil izraz »300 hudečev«. Narodno zavedna rodbina.

Drobetine iz dolenske popotne malhe

Janez, obični Omahna v Starem trgu! mi je ob začetku poti v Mirensko dolino svedoval France Kosec, ko sem zapuščal Trebnje in jo mahal za novicami po Dolenski. Res sem se ustavil pred Jožetovo hišo, v Starem trgu, notri pa le nisem zavil. Na cesto sem ga slišal, kako je upil, da se mu godi krvica, ker mu krajenvi ljudski odbor Trebnje ni hotel dati karte za brezplačno ameriško pomoč. Revež, sem pomisil, še mleka in jajc v prahu mu ne dajo, pa ima samo 2 krovi. 6 kokoski, komaj 10 litrov mleka proda vsak dan in le 2 prasiča zakolje na letu. Hodo je z njim, sem razmišljal po poti greda, tako hudo, da bo kar sam v Ameriko pisal, da mu delajo krivico...

Lepa je Mirenska dolina. Od Trebnjega pa tja do Krmelje in Sevnice se vleče, vsa je v zelenju, lepo obdelana in v bujnih rostih. Dobro kaže leto, so me ustavljali pridni Mirenci, ko sem koračil po njihovi dolini. Na postajališču Št. Rupert sem spet nadel napis, lope pa nikjer. Prav tako je v Pijavicih, kjer jih se vedno nizganih vzgled frontovcev z Gomile pri Trebnjem, ki so sami postavili res lepo težnjiško postajališče. Postaji na Mirni in Mokronogu sta še vedno v nekem na pol surovev, na pol zgrajenem stanju, ki jima kaže sicer lepo lice. Zdravite se, sem svedoval znancim, ko sem z mokronoške postaje zavil proti Priči. Mimo zadružnega doma v Mokronogu sem stopal žlostost. Dom čaka, da ga bodo skončali, celo filman je že bil svojci, zdaj pa vse sameva okoli njega. Pravijo, da ni materiala... V Stražo bi stopili, pa tam povprašali, kako in kje se dobti material — pa bi tudi mokronoški dom že lahko doživel veliki dan slavnosti otvoritve.

Marsikje v Mirenski dolini so me privetno pozdravljali številni letaki in lepaki, ki vabijo Mirence na razne kulturne pripovedi. Manj pa sem bil vesel popolnoma zapuščenega vinograda blizu industrije Kalina, ki je včasih dajal dobro kapljico, zdaj pa je use zanemarjen. Za ušesa bi sedanjega lastnika, pa bi morda pomagalo, sem vzdihnil in se žezen napotil proti veselemu Škocjanu, kjer je veliko naročnikov Dolenskega lista, pa težavah in todostih Skocjanov. Nasmetati sem se moral do solz Dvojmočevemu

Gibanje prebivalstva v okraju Kočevje

V juniju se je rodilo v kočevskem okraju 38 otrok; od teh je 20 dečkov in 18 deklek. Umrlo je 20 oseb, porok pa je bilo 22.

Poročili so se: Šofer Mohar Ivan iz Grčarjev, delavec Kapitan Nada iz Grčarjev. Pojedelec Stanfel Peter iz Zurg in pojedelec Košir Alojzij iz Mokrege potoka. Delavec Resman Josip iz Novih lazov in pojedelec Sercer Marija iz Novih lazov. Šofer Rožič Herman iz Kočevja in tovarniška delavka Samide Ivana iz Kočevja. Pojedelec Morvin Adam iz Dolge vasi in tovarniška delavka Samide Marija iz Kočevja. Tesar Roth Ivan iz Kočevja in pojedelec Peterlin Ana iz Kočevja. Dijak Kenda Valter iz Kočevja in nameščenečna Putre Bedviga iz Kočevja. Tesar Burprich Mihael iz Kočevja in nameščenečna Sitar Ivana iz Kočevja. Kmetovalec Miholič Ivan iz Dolge vasi in tovarniška delavka Mule Franciška iz Dolge vasi. Nameščenečna Troha Edward iz Lazca in gospodinja Janež Marija iz Trave. Pojedelec Škerbič Ivan iz Nemške loke in pojedelec Mainar Franciška iz Kočevja. Pek Hafner Giter iz Kočevja in tovarniška delavka Cuk Jožef iz Kočevja. Šofer Knapičel Pavl iz Kočevja in frizerka Kregar Ana iz Kočevja. Nameščenečna Novak Ivan iz Kočevja in nameščenečna Roje Matilda iz Kočevja. Kmetovalec Sivej Jakob iz Metulji in delavka Zbačnik Antonija iz travnika. Delavec Bartolj Albin iz Hriba in delavka Mikulič Ljudmila iz Travnik. Kmetovalec Gregor Rudi iz Srednje vasi in pojedelec Kraljev Pavla iz Srednje vasi. Logar Zagor Anton iz Grčarjev in delavka Poje Jurijana iz Zg. Čačič. Nameščenečna Košir Alojzij iz Jurjevice in Oražem Orla, nameščenka iz Dolenske vasi. Podoficer JA Markovič Cyril iz Ribnica in gospodinja Andoljček Franciška iz Ribnica. Ključnavčnik Pucelj Ludvik iz Ljubljane in Šivila Janež Ivana iz Globelj. Pojedelec Filipi Štastlav iz Mlake. Umrli so: Kmečki delavec Curvel Jakob iz Ajbeljna, star 61 let. Pojedelec Arko Marija iz Prigorice, star 42 let. Kmečki delavec Poje Anton iz Novih lazov, star 17 let. Lakner Peter iz Boroveca, star 20 let.

Gospodinja Gosporič Jožeta iz Dolge vasi, starca 61 let. Otrok Hudorovič Kazimir iz Mozjala, star 3 meseca. Upokojenc Kovarič Mihael iz Mahovnika, star 77 let. Gospodinja Kordiš Marija iz Retja, starca 64 let. Kmetovalec Mohar Anton iz Malega loga, star 83 let. Učencev Štimac Anton iz Mirovičev, star 14 let. Otrok Štimac Jože iz Mirovičev, star 4 meseca. Gospodinja Bolha Težnjica iz Ribnica, starca 78 let. Kmetovalec Ile Janez iz Gorenje vasi, star 71 let. Delavec Kratochvíl Jože iz Ribnica, star 24 let. Kmetovalec Puhulje Alojzij iz Otvacie, star 36 let. Gospodinja Hudolin Ivanka iz Sodražice, starca 70 let. Dijak Sušin Alojzij iz Sodražice, star 20 let. Delavec Lesser Jože iz Kotca, star 43 let in Bratina Hinko, gozdni delavec iz Dol. Predmeje, star 48 let.

Iz pred sodišča

DVE LETI PRISILNEGA DELA ZA NEPREVIDNO RAVNANJE S PUŠKO

Mladinci centra predvojaške vzgoje v Krmelje so imeli za praktično učenje na razpolago tudi puško. Ob prostem času si je rad izposojal Kožuh, ki je najraje streljal v neko stranščino in je temu navajal tudi druge. Nekega dne je dal puško mladincu Antonu Horvatu, ki je streljal na občajno mesto in je pri tem ubil slovaka. Zaradi neprivednega postopanja in uporabe puške je bil Kožuh obsojen na dve leti prisilne dela. Horvat pa na eno leto.

LUJDI JE ODVRAČAL OD DOLNZNSTI

Novemu času in ljudski oblasti se nikakor ni mogel privaditi stari zakrnjenec Alojz Omahen iz Strani pri Vel. Gabru. Vedno je hujšal ljudi proti državnim ureditvam, posebno delaven pa je bil ob času vojitev. Ker mu samemu deloval ni šlo dobro do rok, je nagovoril tudi nekega Klementa, naj odvrata ljudi od volitev. Za svoje protištolsko delo je prejel pet mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

GOZD JE ODVRAČAL OD DOLNZNSTI

Novemu času in ljudski oblasti se nikakor ni mogel privaditi stari zakrnjenec Alojz Omahen iz Strani pri Vel. Gabru. Vedno je hujšal ljudi proti državnim ureditvam, posebno delaven pa je bil ob času vojitev. Ker mu samemu deloval ni šlo dobro do rok, je nagovoril tudi nekega Klementa, naj odvrata ljudi od volitev. Za svoje protištolsko delo je prejel pet mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV

Večji kmet Ježo Marolt iz Bistric pri Mokronogu je prav nerad oddajal obvezno delo. Žaznimi ukazani mu je poizkusil gojiljavati oblast. Ko bi bil moral oddati 25 kg masti, je rekel ženi naj med most vmesa krompir, kar je seveda rada storila. V kmetijski zadržavi so odkrili, da ga je vmesala kar sedem kilogramov. Sodisce je umazana še spekulanta obsolilo na sedem mesecov odvzemna prostost.

ZA SEDEM KILOGRAMOV KROMPIRJA — SEDEME MESECEV IN SEDEME TUSAKOV